

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.007.05.2022

Pan
Paweł Majewski
Prezes Zarządu Enea S.A.

ul. Pastelowa 8
60-198 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

PI/22/015 – Rozwój elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Enea S.A., ul. Pastelowa 8, 60-198 Poznań ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Majewski, Prezes Zarządu od dnia 25 kwietnia 2022 r. Funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Od dnia 11 kwietnia 2022 r. do dnia 24 kwietnia 2022 r. pełniącym obowiązki Prezesa Zarządu był Rafał Mucha. Od dnia 30 czerwca 2020 r. do dnia 10 kwietnia 2022 r. Prezesem Zarządu był Paweł Szczeszek, który od 6 czerwca 2020 r. do 29 czerwca 2020 r. pełnił czasowo obowiązki Prezesa Zarządu Spółki. Od dnia 7 stycznia 2016 r. do dnia 5 czerwca 2020 r. Prezesem Zarządu był Mirosław Kowalik.
Zakres przedmiotowy kontroli	Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad spółką pełniącą funkcję OSD ² .
Okres objęty kontrolą	Od dnia 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2022 r. z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.
Kontroler	Małgorzata Kornaga, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/90/2022 z dnia 25 października 2022 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1, 18)</p>

¹ Dalej także: ENEA lub Spółka.

² Operator Systemu Dystrybucyjnego. Dalej także: OSD.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK, w obowiązujących trzech Strategiach Grupy Kapitałowej ENEA cele dla OSD skonstruowano z uwzględnieniem obowiązujących dokumentów programowych UE i Polski oraz dostępnych możliwości finansowania inwestycji.

W okresie objętym kontrolą, planowane corocznie przez ENEA nakłady inwestycyjne w ENEA Operator sp. z o.o. stanowiły od 44,2% do 52,1% nakładów inwestycyjnych Grupy Kapitałowej ENEA, a ich wykonanie wpływało na poprawę wskaźników dotyczących częstotliwości występowania awarii i czasu ich trwania. ENEA nadzorowała OSD poprzez badanie poziomu wykonania zaplanowanych nakładów.

ENEA wykonywała prawa właścicielskie, w tym decydowała o podziale zysku i planach inwestycyjnych oraz finansowych. [...]⁵.

[...].

W ocenie NIK, istotny wzrost zadłużenia OSD, który na koniec 2021 r. wyniósł 3 293,1 tys. zł, może wpływać lub wprost przyczynić się do ziszczenia ryzyka polegającego na zmniejszeniu możliwości finansowania dłużnego realizacji nakładów inwestycyjnych w zakresie dalszej modernizacji i rozwoju majątku elektroenergetycznego. NIK nie kwestionuje prawa właściciela do dywidendy, mając jednak na uwadze rosnące zadłużenie OSD, sposób podziału zysku OSD w kolejnych latach powinien w większym stopniu uwzględniać potrzeby rozwojowe ENEA Operator.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, w tym stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o *dostępie do informacji publicznej* (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o *zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) oraz art. 43 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.) w interesie przedsiębiorcy lub podmiotu, których dotyczą zawarte w wystąpieniu pokontrolnym informacje, poprzez ich anonimizację i zastąpienie oznaczeniem „[...]”. W dalszej części wystąpienia w miejscach oznaczonych jako „[...]” dokonano wyłączenia informacji na tej samej podstawie prawnej..

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad spółką pełniącą funkcję OSD

Opis stanu faktycznego

Na dzień 31 grudnia 2021 r. udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym ENEA (jednostka dominująca w Grupie Kapitałowej ENEA⁷) wynosił 51,5%. Podstawowe segmenty działalności GK ENEA to: wydobywanie, wytwarzanie, dystrybucja oraz obrót.

ENEA, będąca jedynym udziałowcem spółki pełniącej funkcję Operatora Systemu Dystrybucyjnego, tj. ENEA Operator sp. z o.o., wykonywała prawa właścicielskie, w tym decydowała o podziale zysku i planach inwestycyjnych oraz finansowych.

Przedmiotem działalności segmentu Dystrybucja jest świadczenie usług dostaw energii elektrycznej do odbiorców końcowych w zachodniej i północno-zachodniej Polsce na obszarze 58,2 tys. km² za pomocą sieci i urządzeń elektroenergetycznych wysokich (WN), średnich (SN) i niskich napięć (nN). Działalność ta była realizowana przez spółkę ENEA Operator sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu, której ENEA jest jedynym udziałowcem. Według stanu na koniec 2021 r. w ramach segmentu Dystrybucja eksploatowano m.in. 121,3 tys. km linii dystrybucyjnych wraz z przyłączami, którymi dostarczono wolumen energii elektrycznej wynoszący 20,3 TWh do 2,7 mln odbiorców usług dystrybucyjnych.

W *Sprawozdaniu Zarządu z działalności ENEA S.A. oraz Grupy Kapitałowej ENEA w 2021 r.* (dokument opatrzony datą 23 marca 2022 r.) wskazano na istotne trendy w obszarze Dystrybucji, polegające m.in. na szybkim rozwoju rozproszonych zasobów energii, połączone z nowymi technologiami, również w zakresie ICT⁸, które w sposób istotny oddziałują na sieć dystrybucyjną jednocześnie kształtując nową rolę OSD na rynku energii.

(akta kontroli str. 236, plik 033)

1. W okresie objętym kontrolą w Spółce obowiązywały [...] strategie: [...] ⁹ oraz [...] ¹⁰.
[...]
[...]

(akta kontroli str. 236, pliki 006-009, plik 008: str. 63-66)

[...]

(akta kontroli str. 236, pliki: 010-012, plik 011: str. 58, 61, 140-141)

[...]

(akta kontroli str. 236 pliki 013-015, plik 014: str. 54-55, 58, 132)

W kontrolowanym okresie wartość wskaźników SAIDI oraz SAIFI ulegała sukcesywnej poprawie: SAIDI obniżyło się z 149,94 min. w roku 2018 do 77,06 w 2021 (cel na rok 2040 wynosi 70 min.), SAIFI w roku 2018 wynosiło 3,03 a w 2021 – 1,94 (cel na 2040 – 1,93).

(akta kontroli str. 236 pliki 016-036)

[...]

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dalej także: GK ENEA.

⁸ Information and Communication Technologies, czyli technologii informacyjno-komunikacyjnych.

⁹ [...]

¹⁰ [...]

(akta kontroli str. 84-100, 203-207, 253-254, 257-299)

[...]

(akta kontroli str. 213-216, 236 pliki 030-032 i 057-065)

Wybrane wyniki finansowe GK ENEA i segmentu Dystrybucja oraz nakłady inwestycyjne w okresie objętym kontrolą wyniosły dla GK ENEA oraz odpowiednio dla segmentu Dystrybucja (w mln zł):

i) EBITDA

- w 2018 r. wysokość 2 348,0 – 1 111,0
- w 2019 r. wysokość 3 410,0 – 1 090,0
- w 2020 r. wysokość 3 302,0 – 1 299,0
- w 2021 r. wysokość 3 636,0 – 1 393,0

ii) nakłady inwestycyjne

- w 2018 r. kwota 1 956,0 – 1 000,0
- w 2019 r. kwota 2 232,0 – 986,0
- w 2020 r. kwota 2 441,0 – 1 176,0
- w 2021 r. kwota 1 980,0 – 1 032,0

iii) zysk netto

- w 2018 r. wartość 719,0 – 418,0
- w 2019 r. wartość 1 037,0 – 310,0
- w 2020 r. wartość strata 2 234,0 – 475,0
- w 2021 r. wartość 1 786,0 – 537,0

Dla porównania nakłady inwestycyjne dla segmentów: wytwarzanie (w tym: elektrownie wodne i konwencjonalne, odnawialne źródła energii), wydobywanie oraz obrót kształtowały się następująco (w mln zł):

- w 2018 r. kwota 430,0 – 463,0 – 1 547,0
- w 2019 r. kwota 788,0 – 409,0 – 722,0
- w 2020 r. kwota 548,0 – 613,0 – 627,0
- w 2021 r. kwota 444,0 – 452,0 – 769,0

Wartość rzeczowych aktywów trwałych związanych z działalnością dystrybucyjną w 2018 r. wyniosła 8 mld zł, a w 2019 r. – 9 mld zł. W latach 2020-2021 wartość rzeczowych aktywów trwałych przypisanych do działalności dystrybucyjnej zwiększyła się do poziomu 10 mld zł.

(akta kontroli str. 236 pliki: 016-036)

2. Z przekazanych w trakcie kontroli *Planów rzeczowo-finansowych OSD*

[...]

Według wyjaśnień Spółki[...] ¹¹ [...]

(akta kontroli str. 79-107, 200-208, 236 pliki: 037-049)

3. Zgodnie z § 20 ust. 2 pkt 5 Statutu ENEA do kompetencji Rady Nadzorczej (RN) Spółki należy zatwierdzanie rocznych planów rzeczowo-finansowych, w tym planów inwestycyjnych oraz przewidywań rocznego planu rzeczowo-finansowego.

W kompetencjach Rady Nadzorczej ENEA nie leży analiza sposobu podziału zysku spółek zależnych w tym OSD.

(akta kontroli str. 79-197, 224-235)

¹¹ Pismo znak: DA/AK/351/2022 z dnia 19 grudnia 2022 r.

4. W okresie objętym kontrolą w Spółce obowiązywały

[...]

(akta kontroli str. 7, 24-78)

W latach 2018-2021 ENEA Operator Sp. z o.o. wypracowała następujące wielkości zysku netto (mln zł):

- 2018 – 418,5
- 2019 – 310,1
- 2020 – 475,3
- 2021 – 537,7.

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...] ¹², [...]

[...] ¹³. [...] ¹⁴. [...]

[...]

Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że działania ENEA nie mogą doprowadzić do utraty niezależności operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej, w szczególności w zakresie decyzji dotyczących budowy i modernizacji sieci elektroenergetycznej. Takie podejście znajduje potwierdzenie między innymi w dokumencie Komisji Europejskiej¹⁵, że w celu realizacji zadań OSD musi dysponować między innymi niezbędnymi zasobami, w tym zasobami ludzkimi, technicznymi, rzeczowymi i finansowymi. Ponadto plan finansowy, musi być zgodny z wymogiem zapewnienia, aby OSD dysponował wystarczającymi środkami finansowymi na utrzymanie i rozbudowę istniejącej infrastruktury.

[...] Za rok 2020 Spółka zanotowała stratę netto w wysokości 2 234,3 mln zł. [...]

(akta kontroli str. 9-15, 34-78, 214-216, 255-256)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w kontrolowanym obszarze, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

¹² [...]

¹³ PURE definiuje strukturę WACC (średnioważony koszt kapitału) wskazując na referencyjny udział kapitału obcego w strukturze kapitału OSD na 50%.

¹⁴ [...]

¹⁵ Nota interpretacyjna do dyrektywy 2009/72/WE dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz dyrektywy 2009/73/WE dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego; dokument roboczy służb Komisji, Bruksela 22 stycznia 2010 r.; https://energy.ec.europa.eu/system/files/2014-10/2010_01_21_the_unbundling_regime_0.pdf.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia 28 czerwca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Kornaga
Główny specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Maciej Maciejewski

/-/

.....
podpis